

HB/

27. januar 2023

Olje- og energidepartementet

Høringssvar – konsekvensutredning for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel og utkast til beslutning om åpning av område

Fiskebåt er arbeidsgiver og interesseorganisasjon for den havgående fiskeflåten, og vårt høringssvar i forbindelse med konsekvensutredning og utkast til beslutning om åpning av område for leting og utvinning av havbunnsmineraler på norsk kontinentalsokkel fremgår i det følgende.

1. Konsekvensutredningen

Konsekvensutredningen fremstiller påvirkningen på fiskeri og miljø som relativt liten, og eventuelt regional. Dette mener Fiskebåt er både underlig og bekymringsverdig, all den tid samtlige miljøfaglige institusjoner og andre kompetansemiljø er enige om at kunnskapen om dyphavet og mulige konsekvenser på naturmiljø, biologisk mangfold, økosystemer og bestander er svært mangelfull. I rapport fra Havforskningen nr. 2021-41 «Pelagiske økosystem i de Nordiske hav» uttales det blant annet at «for områder dypere enn 1000 m er kunnskapsmangelen betydelig. Det finnes kun sporadiske undersøkelser på større dyp, hvor [blant annet] mange ikke-kommersielle arter lever. Behovet for mer kunnskap om disse ikke-kommersielle artene er stort, da disse kan ha en viktig funksjon i økosystemet ...».

Flere av områdene hvor konsekvensutredningen konstaterer mindre eller større påvirkning utelates for videre undersøkelser i denne runden, men foreslås utsatt til den prosjektspesifikke konsekvensutredningen, og overlates med dette til kommersielle aktører å utrede nærmere. Fiskebåt mener dette er viktige utredningsområder som ikke bør utsettes eller utføres utenfor statlig regi, og at det hele bærer preg av hastverk, samt en unnlattelse av å utrede vanskelige men viktige områder dersom man skal klare å ivareta fiskeriene og miljøet i denne prosessen.

1.1 Fiskeri

Rapporten fra Fiskeridirektoratet av september 2021 «Fiskeriaktiviteten i utredningsområdet for mineralvirksomhet» viser at «aktiviteten i utredningsområdet er veldig lav, sammenlignet med andre fiskerike områder på norsk kontinentalsokkel». Aktiviteten som forekommer er i hovedsak konsentrert rundt områder nær Jan Mayen (reke, blåkveite og torsk), samt helt sør i utredningsområdet (not/flytetral etter sild og makrell). Det er derfor positivt at departementet har fjernet områdene rundt Jan Mayen og den helt sørøstlige delen av det opprinnelige utredningsområdet for videre åpning. Fiskebåt mener allikevel at området i sør burde vært ytterligere begrenset av hensyn til den pelagiske flåten/ringnotflåten, herunder også en betydelig aktivitet fra utenlandske fiskerifartøyer som ikke er utredet i konsekvensutredning, se mer om dette lenger ned.

Den pelagiske flåten forflytter seg etter hvor fisken er tilgjengelig og kan fiskes i håndterbare og lønnsomme konsentrasjoner. Dette er årsaken til at det enkelte år er betydelig høyere aktivitet i dette sørlige området, enn i andre år. Som Fiskeridirektoratet skriver i sin rapport har utbredelsen av makrellen de siste 10 årene vist at den har spredt seg vest- og nordover. Silda synes også å tas lenger til havs nå enn tidligere. Dersom flere pelagiske arter forflytter seg mer inn i utredningsområdet i tråd med utviklingen vi har sett de siste årene, kan aktiviteten fra den pelagiske flåten øke betydelig innenfor området. Store deler av denne flåten har vært under utskifting de senere årene, og er i dag bedre egnet og rustet for å drive fiske langt til havs, slik som i disse

1

dyphavsområdene. Det bør derfor følges tett med på utviklingen av dette fiskeriet – både fra norske og utenlandske fiskere – og man bør være særlig varsom med mineralutvinning i hele den sørlige delen av det foreslåtte åpningsområdet – sett i et føre var perspektiv.

Utviklingen i fiskeriene er også sterkt påvirket av fiskeriavtaler med andre nasjoner, som eksempel EU, Storbritannia og Russland. Dersom man ikke oppnår enighet om sonetilgang med disse landene, vil dette medføre at norske fartøy må finne nye områder. Dette påvirker særlig den pelagiske flåten, hvor norske fiskere historisk sett har tatt mye av makrellkvoten i britisk sone.

Videre påpekes det i rapporten fra Fiskeridirektoratet at Norge ikke har fiskerijurisdiksjon i Smutthavet, og derfor heller ikke data om utlendingers fiskeriaktivitet i dette området. Derfor påpekes det som en forutsetning for at grunnlagsrapporten om fiskeri skal bli fullstendig at det må «*opprettes dialog med medlemsstatene [i NEAFC] om å få tilgang på nødvendige opplysninger*». Fiskebåt kan ikke se at resultatene av et slikt innhentingsarbeid fremgår av konsekvensutredningen. Fiskebåt mener den utenlandske fiskeriaktiviteten (for det meste Russland, Grønland, Island og Færøyene) i Smutthavet utgjør godt over 90% av den norskregistrerte aktiviteten – noe som utgjør en betydelig forskjell sammenlignet med de dataene som fremgår av området basert på konsekvensutredningen. Det fiskes for det meste makrell i dette området, men også noe sild. Flere land fisker mesteparten av makrellkvotene sine i dette området. Samlet mener vi derfor at grunnlaget som gjelder fiskeriene i utrednings- og åpningsområdet er mangelfullt slik det nå er fremlagt.

1.2 Miljø

I rapporten «Landskapstrekk, naturtyper og bentiske økosystemer» fra 2021 oppsummerer Universitetet i Bergen, Senter for dypvannsforskning følgende; «*Som et resultat av områdets store utstrekning, vekslende habitater og at dyphavsforskning er svært ressurskrevende, er kunnskapen om bunnfauna og biologisk mangfold i området fragmentert, med store kunnskapshull*» og «*for å nærme seg kunnskapsnivå som muliggjør rutinemessige undersøkelser, tilsvarende kunnskapsnivået på kontinentalsokkelen og langs norskekysten, gjenstår det mye og ressurskrevende arbeid.*»

Fiskebåt tolker denne rapporten dit hen at kunnskapsgrunnlaget for hele dette store området er for dårlig og mangelfullt på nåværende tidspunkt til at det lar seg forsvare å åpne for leting og utvinning av havbunnsmineraler. Vi mener at områdene som vurderes åpnet i minste fall må miljøkartlegges i forkant, og sett i et kostnadsperspektiv må derfor området begrenses betydelig i en første runde. De samme kravene stiller vi også nærmere kysten, f.eks. i forbindelse med utbygging av havvind. Også i disse områdene er det store kunnskapsmangler, samtidig kan det ikke sammenlignes med den usikkerheten og den kunnskapsmangelen som ligger i de dyphavsområdene som her foreslås åpnet.

I konsekvensutredningen synes departementet/direktoratet å gjøre en annen tolkning, og det konstateres at den samlede påvirkningen mineralutvinning til havs vil ha for miljøet i dette området vurderes å være liten/lav, herunder at påvirkningen nok kun vil skje lokalt eller regionalt. Fiskebåt mener imidlertid at det mangler kildehenvisninger, analyser og modeller som dokumenterer og underbygger slike konklusjoner.

Videre vises det til at lyd og vibrasjoner, kunstig lys, risiko for innførsel av fremmede arter og fjerning av organismer ved inntak av vann nær havbunnen anses å ha en mindre konsekvenspotensial og at dette derfor ikke trenger ytterligere gjennomgang og utredning i denne konsekvensutredningen. I stedet skal dette avbøtes gjennom tiltak som konkret må komme frem i prosjektspesifikke konsekvensutredninger. Også her mangler det gode kilder og data som underbygger en slik konklusjon. Samtidig svarer ikke denne siste delen på den opprinnelige bestillingen fra departementet om å utrede nærmere nettopp disse effektene, se Forskningsrådet

kunnskapsstatus fra 2019 som særlig lister opp dette som de viktigste miljømessige konsekvensene fra mineralutvinning til havs.

Deler av området som foreslås åpnet for mineralutvinning overlapper videre med SVOene «den arktiske front» og «Havis Framstredet», mens andre deler ligger helt nært opptil «Iskantsonen» og «Jan Mayen». I tillegg er det foreslått to nye SVOer som kommer til å overlapse med det foreslåtte åpningsområdet kalt «Den midtatlantiske rygg» og «Dyphavsområdene i Norskehavet». Fiskerinæringen er bekymret for eventuell påvirkning på disse sårbare og økologisk viktige områdene, som igjen har viktige funksjoner i et større økosystem som bestandene næringen høster av er helt avhengig av. Fiskebåt mener derfor det blir helt avgjørende at det avklares om eventuell mineralutvinning i disse områdene har potensiale til å ødelegge for det SVO-områdene er ment å skulle beskytte og ivareta.

For å beskytte sårbare marine økosystemer er det også innført regler innenfor fiskerilovgivningen som forbyr fiske med bunnberørende redskaper i deler av dette utrednings- og åpningsområdet, med unntak av noen områder ved Jan Mayen. Den havgående fiskeflåten har også frivillig avstått fiske med bunntrål i lignende områder nord for utredningsområdet, nettopp for å verne om disse sårbare økosystemene som ikke tidligere har vært utsatt for næringsvirksomhet. Fiskebåt mener det vil være feil dersom disse sårbare marine økosystemene skal beskyttes mot fiske med bunnberørende redskaper, men ikke mot leting og utvinning av mineraler på havbunnen – all den tid man politisk og faglig ønsker å verne disse dyphavsområdene for menneskelig påvirkning. Her ønsker fiskerinæringen en klargjøring fra norske myndigheter. Dette har også et aspekt inn mot neste avsnitt som omhandler marint vern.

1.3 Marint vern

Desember 2022 under den 15. FN-konferansen om biologisk mangfold – bedre kjent som COP15 – inngikk medlemslandene en historisk naturavtale, som skal bidra til å stoppe den menneskelige ødeleggelsen av naturen, og begynne å gjenopprette det som allerede har gått tapt. Ett av hovedmålene i avtalen er å verne eller bevare 30% av verdens havområder innen 2030.

I Norge er allerede godt over 40% av norske havområder vernet gjennom ulike arealbaserte tiltak i medhold av fiskerilovgivningen, som er parallell til eventuelle marine verneområder – såkalte OECM-tiltak. Samtidig vil det nok være behov for å verne ytterligere områder enn dette, som ivaretar naturavtalens krav om blant annet representativitet og økologi.

Fiskebåt mener allikevel at det vil være naturlig at norske myndigheter tar utgangspunkt i de områdene som allerede er vernet gjennom fiskerilovgivningen og annen norsk lovgivning, når man nå skal gå i gang med de marine verneområdene og vurdere i hvilken grad disse allerede kvalifiserer til vern etter naturavtalen. Det kan derfor bli krevende om et område som departementet nå ønsker å åpne for mineralutvinning – som utgjør cirka 1/5 av hele Norges havareal – ikke skal danne grunnlaget for marint vern etter naturavtalen. Det vil naturlig nok kunne innebære et behov for å verne andre store områder, hvor fiskeriaktiviteten i mye større grad kan bli påvirket og rammet.

I den forbindelse påpekes det også at naturavtalens delmål 10 konstaterer at områder som brukes av havbruk, jordbruk, fiskeri og skogbruk skal forvaltes bærekraftig for å sikre fremtidig matproduksjon. Fiskebåt mener det vil være svært uheldig om norske myndigheter i stedet velger å verne andre store områder hvor det drives med matproduksjon gjennom et aktivt og bærekraftig fiske, som en følge av at dette allerede vernede området skal åpnes for mineralutvinning til havs og dermed ikke kunne utgjøre et marint verneområde i henhold til naturavtalen. Fiskebåt mener norske myndigheter må se dette i sammenheng.

På bakgrunn av dette mener vi det vil være både uhensiktsmessig og uforsvarlig å åpne hele dette området for leting og utvinning av havbunnsmineraler, før det er tatt stilling til hvilke områder som egner seg for marint vern i henhold til FNs naturavtale av desember 2022.

1.4 Sjømattrygghet og opprydding

Mineralutvinning til havs vil kunne føre til utslipp av kjemikalier, avfallsprodukter og partikler, noe som igjen vil kunne forurense havmiljøet med bl.a. tungmetaller og miljøgifter. Konsekvensutredningen konkluderer raskt med at risikoen for konsekvenser for matsikkerhet er lav, all den tid det er lite uttak av fisk og annen sjømat i det foreslåtte området. Dette mener Fiskebåt blir altfor enkelt, og utgjør ikke en betryggende utredning som fiskerinæringen kan akseptere. I tillegg er grunnlagsmateriale om fiskeriene i området mangelfullt, da den mangler informasjon om det utenlandske fiske i Smutthavet. Konklusjonen om lite uttak av fisk i deler av det foreslåtte åpningsområdet mener vi derfor ikke er et riktig utgangspunkt for å kunne dra en slik slutning knyttet til matsikkerhet.

Konsekvensutredningen nevner videre ingenting om opprydding etter eventuelt endt produksjon, annet enn en setning om muligheten for å refordele hauger av omflyttet bunnmateriale for å stimulere til en raskere naturlig restitusjon av habitat der dette på forhånd er vurdert hensiktsmessig. Heller ikke dette punktet svarer på våre tidligere krav om å utrede dette nærmere, for å betrygge fiskerinæringen om produksjonens avsluttende fase.

1.5 Samfunnsøkonomi og klimaregnskap

Fiskebåt legger grunn at en eventuell satsing på mineralutvinning til havs forutsetter lønnsomhet og fravær av subsidier fra den norske stat. Eventuelle statlige kostnader knyttet til satsingen mener vi må vurderes opp mot andre utslippsreducerende tiltak.

Videre forutsettes det naturlig nok at satsingen har et positivt klimaregnskap, all den tid mineralutvinningen fra havbunnen skal bidra positivt til oppnåelse av bærekraftsmål 7 om *ren energi til alle* og mål 13 om *å stoppe klimaendringene*, samtidig som det kommer til å gå negativt utover mål 14 om *livet i havet* og mål 12 om *ansvarlig forbruk og produksjon*. Det er knyttet omfattende, energikrevende og kostbare prosesser til utviklingen og utvinningen av en slik fremtidig havnæring, og myndighetene må se dette i sammenheng med eventuelt positivt bidrag i det grønne skiftet.

2. Utkast til beslutning om åpning av område

Basert på det som kommer frem i konsekvensutredningen er Fiskebåt av den klare oppfatning at det vil være for tidlig å åpne dette området for mineralutvinning til havs, blant annet av hensyn til den manglende kunnskapen som foreligger om området – sett i et føre var perspektiv – den manglende avgjørelsen nasjonalt om marint vern, samt også usikkerheten knyttet til utviklingen i de pelagiske fiskeriene i området, den manglende hensyntagen til utenlandsk fiskeriaktivitet og eventuelle konsekvenser slik utvinning kan få for økosystemene, bestandene, matsikkerheten og selve utøvelsen av fisket.

Vennlig hilsen
FISKEBÅT

Audun Maråk

Hanna Bauge

Kopi: Nærings- og fiskeridepartementet, Klima- og miljødepartementet, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet og Norges Fiskarlag

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten underskrift.